

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJA

IŠVADA DĖL PROKURORO D. B. VEIKSMŲ

2017 m. gegužės 3 d. Nr. 1.6-9
Vilnius

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija), dalyvaujant Komisijos nariams: Antanui Stepučinskui (laikinais einantis Komisijos pirmininko pareigas), Alvydui Benošiui, Gintautui Valickui, Irmui Zaikienei, Aistei Žilinskienei, sekretoriaujant Gintarei Bliujienei (Komisijos sekretorė), išnagrinėjusi J. C. ir S. L. skundą (toliau – pareiškimas) dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroro D. B. neetiško elgesio,

n u s t a t ė:

2017 m. vasario 21 d. Generalinėje prokuratūroje gautas S. L. ir J. C. skundas dėl Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroro D. B. veiksmų ikiteisminiame tyrime Nr.

Pareiškėjos nurodė, kad prokuroras D. B. vadovavo ikiteisminiam tyrimui dėl galimai nusikalstamų V. R. veiksmų pasisavinant pinigines lėšas iš sutuoktinės J. R. banko sąskaitos. 2016 m. lapkričio 8 d. 12.33 val. prokuroras skambino pareiškėjai J. C. (pokalbio trukmė 246 sek.), 2016 m. spalio 13 d. 8. 23 val. – pareiškėjai S. L. (pokalbio trukmė 308 sek.). Pokalbių metu prokuroras pareiškėjoms išsakė priekaištus, kodėl jos jam rašinėjančios, ir paaiškino, jog jų parodymai yra antraeiliai ir nieko neįrodantys, nes jos nematė, kaip V. R. perveda pinigus į savo sąskaitą.

Pareiškėjų nuomone, toks prokuroro paaiškinimas dėl jų parodymų nereikšmingumo stebina, nes prokuroro darbo tikslas turėtų būti surinkti ir atsižvelgti į visas aplinkybes, o ne iš anksto atmesti ar menkinti liudytojų siekį prisidėti prie tiesos išaiškinimo. Tokius prokuroro veiksmus pareiškėjos įvertino kaip siekimą paveikti liudytojas, jas sutrikdyti ir paskatinti atsisakyti parodymų. Tai įrodo, kad prokuroras, atlikdamas ikiteisminį tyrimą, buvo šališkas ir veikė V. R. naudai. Prokuroro šališkumas atsispindėjo ir nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą, kur prokuroras jų parodymus įvertino kaip nereikšmingus, o V. R. gynybai pasitelkė melagingus ir neįrodomus jo paaiškinimus.

Pareiškėjos prašo išsiaiškinti, ar prokuroras nepažeidė profesinės etikos skambindamas liudytojams ir siekdamas juos paveikti, ar jo veiksmai buvo nešališki abiem teisinio ginčo pusėms.

Prokuroras D. B. paaiškiniame Komisijai nurodė, kad jo kontroliuojamas ikiteisminis tyrimas Nr. buvo pradėtas pagal nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 214 straipsnio 1 dalyje ir 215 straipsnio 1 dalyje, požymius dėl to, kad J. R. vyras V. R. iš jos asmeninės banko sąskaitos, galimai jai nežinant, į savo banko sąskaitą pervedė 21600 Lt.

2016 m. lapkričio 8 d. 12.18 val. į savo tarnybinio elektroninio pašto dėžutę jis gavo J. C. pasirašytą pranešimą apie ikiteisminiame tyrime nagrinėjamas aplinkybes. Siekdamas išsiaiškinti, iš kur J. C. žinomos tos aplinkybės ir ar ji turi daugiau galimai tyrimui reikšmingos informacijos, jis po kelių minučių paskambino pareiškėjai J. C. Pokalbio metu norėjo išsiaiškinti, ar ji visą informaciją žino tik iš J. R. pasakojimų, ar pati matė, kaip buvo atliekami piniginiai pervedimai. Taip pat pareiškėjai paaiškino, kad jos pateikta informacija bus pridėta prie bylos medžiagos, o dėl

būtinybės ją apklausti kaip liudytoją bus sprendžiama vėliau. Po šio pokalbio iš J. C. gautą paaiškinimą jis persiuntė tyrėjai ir apie tai informavo J. C. elektroniniu paštu.

Taip pat nurodė, kad 2016 m. spalio 12 d. 18.59 val. į savo tarnybinį elektroninį paštą gavo laišką iš S. L. Su ja susisiekė kitą dieną 8.23 val., siekdamas išsiaiškinti, kokios ikiteisminiam tyrimui reikšmingos informacijos turinti S. L. Iš elektroninio laiško turinio ir telefoninio pokalbio suprato, kad pastaroji daug žino apie R tarpusavio santykius, tačiau duomenų, kurie būtų vertingi ikiteisminiame tyrime, negalėjo pateikti. Gautą laišką jis taip pat persiuntė tyrėjai ir apie tai informavo S. L.

Prokuroras paaiškino, kad savo pareiškėjoms skambino norėdamas kuo operatyviau išsiaiškinti, kokias tyrimui reikšmingas aplinkybes jos žino, bei joms paaiškinti, kokie sprendimai gali būti priimti dėl jų perduotos informacijos. Jokių priekaištų pareiškėjoms jis neišsakė ir apgailestauja, jei jo išsakyti teiginiai buvo taip suprasti. Taip pat nesutinka su pareiškėjų nuomone, jog jo priimtas nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą yra šališkas. Sprendimą jis priėmė įsigilinęs į visus tyrimo metu surinktus duomenis ir juos įvertinęs. Prokuroras atkreipė dėmesį, kad pareiškėjų nurodomi pokalbiai su juo vyko praėjusių metų spalio ir lapkričio mėnesiais, tačiau ikiteisminio tyrimo metu jis jokių priekaištų dėl to nesulaukė. Tyrimas nutrauktas 2017 m. sausio 25 d., o vėliau ir buvo parašytas kreipimasis dėl jo galimai neetiškų veiksmų.

Prie paaiškinimo prokuroras pridėjo nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą nuorašą ir elektroninius laiškus.

Iš pateiktų dokumentų matyti, kad J. C. 2016 m. lapkričio 8 d. 12.18 val. išsiuntė prokurorui D. B. tokio turinio laišką su prisegtu priedu, pavadintu „Liudijimas dėl nukentėjusios J. R.“: „Siunčiu savo liudijimą apie man žinomus faktus dėl nukentėjusios J. R. ir jos sutuoktinio V. R. ir prašau pridėti jį prie bylos.“ Liudijime J. C. rašo, jog J. R. jai pasakojo, kad jos vyras be jos žinios iš jos banko sąskaitos pervedė pinigus.

2016 lapkričio 8 d. 12.38 val. prokuroras pareiškėjos J. C. laišką elektroniniu paštu persiuntė tyrėjai V. G. su nurodymu pridėti prie ikiteisminio tyrimo medžiagos. Tą pačią dieną 12.39 val. prokuroras išsiuntė tokio turinio elektroninį laišką J. C.: „Kaip ir kalbėjome telefonu, informuoju, kad jūsų raštas bus pridėtas prie ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. Priimant galutinį procesinį sprendimą Jūsų pateikta informacija bus įvertinta kitų ikiteisminio tyrimo metu surinktų duomenų kontekste. Geros dienos.“

2016 m. spalio 12 d. 18.59 val. S. L. prokurorui D. B. atsiuntė elektroninį laišką su priedu, pavadintu „Kreipimasis dėl V. R. veiksmų“. Elektroniniame laiške nurodytas tik siuntėjos vardas, pavardė, mobilusis telefonas ir adresas. Prisegtame priede pasakojama apie R šeimyninį gyvenimą.

2016 m. spalio 13 d. 15.55 val. prokuroras S. L. laišką persiuntė tyrėjai V. G., nurodydamas pridėti prie ikiteisminio tyrimo medžiagos.

2016 m. spalio 13 d. 15.59 val. prokuroras S. L. išsiuntė tokio turinio laišką: „Laba diena. Informuojame, kad Jūsų raštas bus pridėtas prie ikiteisminio tyrimo medžiagos Nr. Priimant galutinį procesinį sprendimą Jūsų pateikta informacija bus įvertinta kitų ikiteisminio tyrimo metu surinktų duomenų kontekste. Geros dienos.“

Iš 2017 m. sausio 25 d. nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą matyti, kad ikiteisminiame tyrime J. C. apklausta kaip liudytoja ir jos parodymai aprašyti. Nutarimo tekste taip pat nurodyta, kad „ikiteisminio tyrimo metu elektroniniu paštu buvo gauti S. L. ir S. B. paaiškinimai, kuriuose yra aprašomos tarp J. R. ir V. R. kilusių konfliktų aplinkybės, tačiau ikiteisminio tyrimo Nr. atlikimui reikšmingų duomenų nepateikiama.“ Prokuroras, išanalizavęs ir įvertinęs J. R., J. C., V. R. parodymus bei kitą ikiteisminio tyrimo metu surinktą medžiagą, nusprendė, kad ikiteisminio tyrimo metu nebuvo surinkta duomenų, jog V. R., be J. R. žinios neteisėtai naudodamasis jos duomenimis, galėjo atlikti bankines operacijas ir į savo sąskaitą pervesti pinigus, todėl ikiteisminis tyrimas nutrauktinas nesant objektyvių duomenų, jog padaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.

Tiesioginis prokuroro vadovas Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros skyriaus vyriausiasis prokuroras prokurorą D. B. apibūdino tik teigiamai ir pažymėjo,

kad atlikdamas darbine funkcijas jis yra objektyvus, nešališkas ir atsakingas. Vadovo vertinimu, prokuroras D. B. yra mandagaus, malonaus būdo, gerbiamas kolektyvo.

Prokuroras D. B. tarnybą prokuratūroje pradėjo 2005 m. spalio 24 d. prokuroro padėjėju, nuo 2007 m. dirbo prokuroru stažuotoju, nuo 2008 m. kovo 17 d. paskirtas prokuroru Vilniaus miesto apylinkės prokuratūroje. Ne kartą skatintas padėkomis ir suteikiant aukštesnius kvalifikacinius rangus. Paskutinį kartą atestuotas 2014 m., tarnyba įvertinta gerai. Tarnybinių nuobaudų neturėjo.

2017 m. balandžio 7 d. vykusio Komisijos posėdžio metu prokuroras D. B. paaiškino, kad, jo nuomone, šis skundas turėtų būti naginėjamas baudžiamosios bylos kontekste, kurį jis išsamiai išdėstė teikdamas paaiškinimą Komisijai raštu.

Prokuroras teigia nežinąs, kodėl skundas atsirado praėjus 3 ar 4 mėnesiams nuo vykusiu pokalbių. Įtaria, kad dėl to, jog 2017 m. sausio 25 d. nutarimu nutraukė ikiteisminį tyrimą. Kai vasario pradžioje jam paskambino ikiteisminio tyrimo iniciatorė J. R., jis jai dar kartą išaiškino jos teises apskųsti nutarimą. Ji išsakė nepasitenkinimą, esą prokuroras neteisingai užrašęs J. C. apklausos metu išsakytus teiginius.

Po kelių dienų jis gavo liudytojos J. C. prašymą susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga. Nors liudytojams įstatymas tokios teisės nesuteikia, tačiau jis leido J. C. susipažinti su vienu dokumentu – jos pačios apklausos protokolu. Prokuroro žiniomis, jo nutarimas buvo apskųstas, skundas atmestas.

Prokuroras mano, kad visus sprendimus priima nešališkai. Šiuo atveju jis, kaip prokuroras, ėmėsi visų priemonių, kad kuo greičiau būtų išsiaiškintos visos aplinkybės.

Į Komisijos pirmininko klausimą, kodėl skunde pareiškėjos akcentuoja, jog joms skambindamas prokuroras priekaištavo, kodėl jos jam rašinėjančios, paaiškino, kad skambino siekdamas išsiaiškinti aplinkybes ir pokalbio metu tikrai galėjo paklausti, kodėl jos jam parašė, bet tai nebuvo priekaištas. Jis siekė išsiaiškinti, ar reikia pareiškėjas apklausti kaip liudytojas dėl pateiktų aplinkybių. Jokio spaudimo jis nedarė ir nesiekė to daryti. Bendravimas, jo nuomone, buvo geranoriškas. Telefonų numerius buvo nurodžiusios pačios pareiškėjos.

Į komisijos narės I. Zaikienės klausimą, ar dažnai atlikdamas savo funkcijas su proceso dalyviais bendrauja taip neformaliai, prokuroras atsakė, kad yra gavęs ne vieną kolegų patarimą ne skambinti telefonu, bet duoti pavedimus ikiteisminio tyrimo pareigūnui. Prokuroras nurodė, kad nuolat taip daro, jam tai padeda darbe.

Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 39¹ straipsnis numato, kad prokurorai tarnybos ir ne tarnybos metu turi laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų, kitų teisės aktų ir Lietuvos Respublikos prokurorų etikos kodekso (toliau – ir Kodeksas). Kodeksas reglamentuoja prokurorų elgesio bei profesinės etikos (veiklos) principus ir normas, kurių prokurorai turi laikytis tarnybos ir ne tarnybos metu, ir nustato, kad asmuo, paskirtas į prokuroro pareigas, savarankiškai ir sąžiningai pasiryžta tarnauti žmonėms ir teisingumui, pripažįsta šio kodekso normas ir privalomus etikos principus. Kodekso 5.3 papunktyje įtvirtintas nešališkumo principas įpareigoja prokurorą su visais asmenimis elgtis vienodai nešališkai; su teisinio proceso dalyviais elgtis santūriai, objektyviai, vengti familiarumo ar priešiško.

Prokuroro veiksmus baudžiamajame procese reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Tačiau tai nereiškia, kad prokuroras, organizuodamas ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaudamas, vykdydamas įstatyme įtvirtintą pareigą imtis visų priemonių, kad tyrimas būtų atliktas per trumpiausią laiką, negali atlikti šiame kodekse nenumatytų veiksmų. Prokuroro pokalbis su asmeniu, galimai turinčiu informacijos apie ikiteisminiame tyrime nustatinėjamas aplinkybes, siekiant išsiaiškinti turimos informacijos reikšmingumą tyrimui ir priimti sprendimą, ar asmuo kviestinas į apklausą kaip liudytojas, negali būti suprantamas kaip prokuroro etikos normų pažeidimas. Prokuroro D. B. veiksmai, kuriais jis siekė nustatyti pareiškėjų prokurorui pateiktų paaiškinimų, kaip galimų būsimų įrodymų, ryšį su įrodinėjimo dalyku ikiteisminiame tyrime, negali būti vertinami kaip šališki vienos ar kitos ginčo šalies atžvilgiu.

Komisija nenustatė objektyvių duomenų, patvirtinančių, kad telefoninių pokalbių su pareiškėjomis metu prokuroras D. B. joms, kaip galimoms liudytojoms, darė neleistiną įtaką,

demonstravo išankstinį neigiamą nusistatymą, kalbėjo nemandagiai ar nekorektiškai. Pareiškėjų teiginiai dėl prokuroro šališkumo telefoninių pokalbių metu nėra patvirtinti jokiais kitais įrodymais. Prokuroro paaiškinimą dėl pokalbių su pareiškėjomis aplinkybių bei turinio patvirtina jo pateiktas elektroninis susirašinėjimas su pareiškėjomis ir tyrėja. Pažymėtina, jog prokuroras gautus pareiškėjų paaiškinimus persiuntė tyrėjai, nurodydamas pridėti prie bylos, o tai patvirtina jo nešališką ir objektyvų požiūrį į gautą informaciją, nepaisant to, jog ji buvo pateikta Baudžiamojo proceso kodekse nenumatytu būdu.

Komisija neturi įgaliojimų vertinti prokuroro priimto procesinio sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo. Vertinant prokuroro D. B. priimto nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą Nr. atitiktį prokurorų etikos principams, nenustatyta, kad šis prokuroro sprendimas turi akivaizdžių šališkumo požymių. Nutarime išanalizuotos ir įvertintos abiem šalims objektyviai naudingos aplinkybės ir jas patvirtinantys įrodymai. Tai, kad priimtas sprendimas nutraukti ikiteisminį tyrimą V. R. atžvilgiu netenkina nukentėjusiosios, neduoda pagrindo teigti, jog prokuroro pozicija buvo šališka.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 3 dalimi, Prokurorų etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. I-16 (2014 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. I-85 redakcija), 43.1 papunkčiu, Komisija

k o n s t a t u o j a,

kad Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroras D. B. nepadarė įstatymo pažeidimo, tarnybinio nusižengimo, prokuroro vardą žeminančio poelgio ar kito Prokurorų etikos kodekso pažeidimo.

L. e. p. Komisijos pirmininkas

Antanas Stepučinskas